

**LIETUVOS BANKO
PRIEŽIŪROS TARNYBOS
FINANSINIŲ PASLAUGŲ IR RINKŲ PRIEŽIŪROS DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL X. X. IR AB „LIETUVOS DRAUDIMAS“ GINČO NAGRINĖJIMO**

2020 m. vasario 12 d. Nr. 242-61
Vilnius

Lietuvos bankas gavo X. X. (toliau – pareiškėja) kreipimąsi, kuriuo pareiškėja prašė išnagrinėti tarp jos ir AB „Lietuvos draudimas“ (toliau – draudikas) kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

Tarp Y. Y. (toliau – draudėjas) ir draudiko buvo sudaryta Asmens draudimo sutartis (draudimo liudijimo Nr. (*duomenys neskelbtini*) (toliau – Draudimo sutartis), draudimo laikotarpis – nuo 2017 m. gegužės 1 d. iki 2018 m. balandžio 30 d. Draudimo sutartimi buvo apdrausti draudėjo, pareiškėjos ir X. Y. turtiniai interesai, susiję su nelaimingais atsitikimais. Draudimo sutartis sudaryta Asmens draudimo taisyklių Nr. 69 (2016 m. kovo 29 d. redakcija, galioja nuo 2016 m. birželio 16 d.) (toliau – Taisyklės) pagrindu.

2017 m. lapkričio 10 d. draudikui buvo pateiktas pranešimas, kad 2017 m. rugsėjo 10 d. dėl durtinės žaizdos mirė draudėjas (toliau – Įvykis). Draudėjas mirė dėl asmens (Y. X.), įvykdžiusio nusikaltimą, kaltės. 2019 m. rugpjūčio 20 d. draudikui buvo pateikta Valstybinės teismo medicinos tarnybos Toksikologijos laboratorijos specialisto išvada Nr. (*duomenys neskelbtini*), kurioje nurodyta, kad draudėjo „lavono kraujyje nustatyta mažiausia koncentracija 2,87 promilės etilo alkoholio, šlapime nustatyta mažiausia koncentracija 3,70 promilės etilo alkoholio“.

Draudikas, remdamasis Taisyklių B skyriaus B.2 dalies 13.5 papunkčiu, nustatančiu, kad nedraudžiamuoju įvykiu pripažįstama apdraustojo mirtis dėl nelaimingo atsitikimo, kai apdraustasis prieš arba per įvykį vartotojo alkoholi (jeigu alkoholio koncentracija apdraustojo kraujyje yra didesnė negu 0,4 promilės ir tai patvirtina dokumentai), atsisakė pareiškėjai, kaip įpėdinei pagal įstatymą, išmokėti Draudimo sutartyje nurodytos 8 000 Eur draudimo sumos draudėjo mirties dėl nelaimingo atsitikimo atveju dydžio draudimo išmoką.

Pareiškėja, nesutikdama su draudiko sprendimu, prašyme nagrinėti vartojimo ginčą nurodė, kad draudikas Įvykiui nepagrįstai taiko Taisyklių B skyriaus B.2 dalies 13.5 papunkčio sąlygą, nes draudikui pateikti įrodymai patvirtina: tai, kad draudėjas prieš Įvykį vartojo alkoholi, nelėmė apdraustojo mirties. Pareiškėja pabrėžė, kad, remiantis Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo (toliau – KT) 2008 m. balandžio 29 d. sprendime Nr. 56/06 pateiktu išaiškinimu (toliau – KT išaiškinimas), nelaimingo atsitikimo atveju yra privaloma aiškintis įtaką, kurią turėjo neblaivumas atsiradusių pasekmių atžvilgiu.

Pareiškėja nurodė, kad nagrinėjamu atveju standartinės draudimo sutarties sąlygos turi būti aiškinamos pagal Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.193–195 straipsniuose įtvirtintas ir kasacinio teismo suformuotas bendrąsias sutarties sąlygų aiškinimo taisykles. Remdamasi nurodytomis aplinkybėmis, pareiškėja prašė rekomenduoti draudikui dėl Įvykio jai išmokėti 8 000 Eur draudimo išmoką.

Atsiliepime į pareiškėjos kreipimąsi draudikas paaiškino, kad Draudimo sutartis buvo sudaryta, naudojantis ryšio priemonėmis (t. y. pokalbio telefonu tarp draudiko ir draudėjo metu). Sudarydamas Draudimo sutartį draudėjas nepasirinko „Apsvaigimo“ sąlygos, jeigu pasirenkama ši sąlyga, mirties dėl nelaimingo atsitikimo atveju, kai prieš nelaimingą atsitikimą apdraustasis vartojo alkoholi, draudimo išmoka yra mokama. Draudikas pabrėžė, kad Taisyklių B skyriaus B.2 dalies 13.5 papunktyje yra nustatytos Įvykio pripažinimo nedraudžiamuoju išimtys, todėl nurodyta standartinių draudimo sutarties sąlygų formuluotė suteikia pagrindą konstatuoti, jog draudikas „nėra suabsoliutinęs nedraudžiamąjo Įvykio ta

prasmė, kad tai galėtų paneigti draudimo esmę". Pagal minėtas išimtis, kai apdraustasis yra transporto priemonės keleivis ar apdraustąjį veiksmai ar neveikimas buvo socialiai vertingi, tai, kad apdraustasis vartojo alkoholį prieš įvykstant nelaimingam atsitikimui, nelemia sprendimo pripažinti įvykį draudžiamuoju.

Atsikirtimuose dėl pareiškėjos nurodytos aplinkybės, kad nagrinėjamu atveju turi būti vadovaujama KT išaiškinimu, įpareigojančiu visais atvejais aiškintis apdraustąjį alkoholio vartojimo įtaką nelaimingam atsitikimui, nurodė, jog šis išaiškinimas „yra neaktualus. Jis priimtas, aiškinant ne civilinę individualią savanorišką dviejų lygiaverčių šalių sudarytą sutartį ir jos individualiai aptartą (suderėtą) sąlygą, o norminį, Konstitucijos ypač saugomą sritį – socialinę apsaugą – reglamentuojantį teisės aktą – Lietuvos Respublikos nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymą ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. kovo 22 d. nutarimu Nr. 309 patvirtintus Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo išmokų nuostatus.“ Remdamasis nurodytomis aplinkybėmis, draudikas teigė neturintis pagrindo pareiškėjai dėl įvykio mokėti reikalaujamą 8 000 Eur draudimo išmoką.

K o n s t a t u o j a m a:

Vadovaujantis Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių, patvirtintų Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23, 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiško ir bendradarbiavimo principų. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka pateiktų įrodymų vertinimą ir jo pagrindu priimamas sprendimas.

Atsižvelgiant į ginčo šalių pateiktus dokumentus ir paaiškinimus, darytina išvada, kad šalių ginčas kilo dėl Taisyklių sąlygų, atleidžiančių draudiką nuo draudimo išmokos mokėjimo, kai apdraustasis prieš jo mirtį lėmusį nelaimingą atsitikimą vartojo alkoholį, aiškinimo ir taikymo bei draudiko atsisakymo pareiškėjai išmokėti 8 000 Eur draudimo išmoką pagrįstumo.

1. Dėl Taisyklių sąlygų, atleidžiančių draudiką nuo draudimo išmokos mokėjimo, kai apdraustasis prieš jo mirtį lėmusį nelaimingą atsitikimą vartojo alkoholį, aiškinimo ir taikymo
1.1. Dėl Taisyklių B skyriaus B.2 dalies 13.5 papunkčio sąlygos turinio ir prasmės

Taisyklių B skyriaus B.2 dalies 12.1 papunktyje nustatyta, kad draudžiamuoju įvykiu laikoma apdraustąjį mirtis dėl nelaimingo atsitikimo metu patirto kūno sužalojimo (traumos), dėl kurio apdraustasis miršta per vienus metus nuo nelaimingo atsitikimo datos. Taisyklių A skyriaus A.2 dalies 4 punkte nelaimingas atsitikimas apibrėžtas kaip konkrečiu laiku ir konkrečioje vietoje įvykęs staigus ir netikėtas įvykis, sukėlęs apdraustąjį kūno sužalojimą (traumą), sveikatos sutrikimą dėl kūno sužalojimo (traumos) ir mirtį dėl kūno sužalojimo (traumos).

Taisyklių B skyriaus B.2 dalies 13.5 papunktyje nustatyta, kad apdraustąjį mirtis dėl nelaimingo atsitikimo, kai apdraustasis prieš arba per įvykį vartojo alkoholį (jeigu koncentracija apdraustąjį kraujyje yra didesnė negu 0,4 promilės ir tai patvirtinta dokumentais), narkotikus, svaiginosi kitomis psichotropinėmis medžiagomis arba vartojo stipriai veikiančius vaistus be gydytojo paskyrimo, yra nedraudžiamasis įvykis. Šio punkto nuostata netaikoma, jei tenkinama viena toliau išvardytų sąlygų: draudimo sutartyje pasirinkta „Apsvaigimo“ sąlyga (ši sąlyga netaikoma 13.10 papunkčio nedraudžiamajam įvykiui), apdraustasis draudžiamąjį įvykį metu buvo transporto priemonės keleivis, apdraustąjį veiksmai ar neveikimas buvo socialiai vertingi.

Remiantis CK 6.193 straipsnio 2 dalimi, nustatančia, kad visos sutarties sąlygos turi būti aiškinamos atsižvelgiant į jų tarpusavio ryšį, pažymėtina, jog Taisyklių B skyriaus B.2 dalies 13.5 papunktyje įtvirtinta sąlyga turi būti aiškinama sistemiškai su kitomis Taisyklių sąlygomis, o ne atsietai nuo jų. Be to, kasacinio teismo praktikoje konstatuojama, kad aiškinant sutartį svarbu ir faktinės aplinkybės, susijusios su sutarties sudarymu, vykdymu, kitokiais šalių veiksmais, nes faktiniai šalių veiksmai reikšmingi siekiant nustatyti tikruosius šalių ketinimus (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. vasario 7 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. e3K-3-9-695/2018; 2012 m. liepos 12 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-357/2012). Jeigu abejojama dėl sąvokų, kurios gali turėti kelias reikšmes, prie šių sąvokų priskiriama priimtinausia, atsižvelgiant į tos sutarties prigimtį, esmę bei jos dalyką, reikšmę. Visais atvejais sutarties sąlygos turi būti aiškinamos vartotojų naudai ir sutartį prisijungimo būdu sudariusios šalies naudai.

Pareiškėja iš esmės teigė, kad Taisyklių B skyriaus B.2 dalies 13.5 papunkčio nuostata turi būti aiškinama ir taikoma, vertinant alkoholio prieš nelaimingą atsitikimą vartojimo įtaką nelaimingam atsitikimui, nes draudžiamuoju įvykiu pagal Draudimo sutartį yra pripažįstamas nelaimingas atsitikimas, o ne apdraustojų mirtis dėl alkoholio vartojimo. Be to, Taisyklių sąlygos ir KT išaiškinimas patvirtina, kad draudikas turi teisę atsisakyti mokėti draudimo išmoką tik tuo atveju, jei apdraustojų mirtį sąlygojo alkoholio vartojimas.

Vertinant šias pareiškėjos nurodytas aplinkybes, pažymėtina, kad minėtame KT išaiškiniame KT išreiškė požiūrį į apdraustojų neblaivumą, kaip nedraudžiamą įvykių sąlygą, taikymą. KT sprendė, ar socialinio draudimo teisinius santykius reglamentuojanti įstatymo nuostata, kad įvykis laikytinas nedraudžiamuoju, jeigu apdraustasis buvo neblaivus ar apsvaigęs nuo narkotinių, toksinių ar psichotropinių medžiagų ir tai nebuvo susiję su įvykių atsiradimu, neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai. KT konstatavo, kad tokia teisės norma, kuria nustatoma, kad įvykis yra nedraudžiamasis, jeigu apdraustasis nelaimingo atsitikimo metu buvo neblaivus ar apsvaigęs nuo narkotinių, toksinių ar psichotropinių medžiagų, nors tai neturėjo įtakos nelaimingo atsitikimo atsiradimui, *prieštarauja* Konstitucijai, konstituciniam teisinės valstybės principui. Ši konstitucinė nuostata įpareigoja visais atvejais aiškintis įtaką, kurią turėjo neblaivumas atsiradusių pasekmių atžvilgiu, o ne tik konstatuoti, kad, esant nustatytai nedraudžiamą įvykių sąlygai, pats įvykis tampa nedraudžiamuoju.

Nors draudikas teigė, kad KT išaiškinimas buvo priimtas ne dėl savanoriško nelaimingų atsitikimų draudimo sąlygų aiškinimo, tačiau teismų formuojamoje praktikoje, nagrinėjant iš nelaimingų atsitikimų draudimo sutarčių kilusius civilinio pobūdžio ginčus, atsižvelgiama į KT išaiškinimą. Teismų praktikoje atkreipiamas dėmesys, kad nelaimingų atsitikimų draudimo sutartyse draudžiamasis įvykis yra apibrėžiamas kaip nuo apdraustojų valios nepriklausantis atsitikimas, įvykęs dėl išorės poveikio. Todėl alkoholio prieš nelaimingą atsitikimą vartojimo faktas gali neturėti jokios įtakos draudžiamajam įvykiui ar žalos dydžiui. Teismų praktikoje taip pat pažymima, kad „nelaimingų atsitikimų draudimo sutarties sąlyga negali būti aiškinama plečiamai, kaip apimanti visus atvejus, kai apdraustasis įvykių metu buvo veikiamas alkoholio, neatsižvelgiant į apdraustojų veikimo alkoholiu ryšį su įvykiu, nes toks aiškinimas pernelyg susiaurintų draudimo apsaugos ribas, prieštarautų draudimo sutarties prigimčiai bei sampratai“ (CK 6.987 straipsnis) (Vilniaus apygardos teismo 2017 m. liepos 4 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. e2A-997-232/2017; 2014 m. kovo 19 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 2A-835-603/2014; Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. balandžio 3 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. e2-1489-861/2019).

Vertinant, ar Taisyklių sąlygos gali būti aiškinamos pareiškėjos nurodytu būdu, atkreiptinas dėmesys į Taisyklių B skyriaus B.2 dalies 13.4 papunkčio sąlygą: nedraudžiamuoju įvykiu pripažįstamas atvejis, kai tiesioginė apdraustojų mirties priežastis yra apsinuodijimas alkoholio produktais ir (arba) alkoholio surogatais, narkotinėmis ir kitomis psichotropinėmis medžiagomis arba stipriai veikiančių vaistų, vartotų be gydytojo paskyrimo, poveikis organizmui. Taisyklių B skyriaus B.2 dalies 13.4 papunktyje nustatyta, kad šiam nedraudžiamajam įvykiui netaikomos 13.5 papunkčio nuostatos. Todėl, remiantis Taisyklių B skyriaus B.2 dalies 13.4 ir 13.5 papunkčių sąlygų sisteminiu aiškinimu, darytina išvada, kad Taisyklėse yra aiškiai išskirta: 1) apdraustojų mirties nuo nelaimingo atsitikimo (nuo apdraustojų valios nepriklausančio staigaus ir netikėto poveikio iš išorės) ir 2) mirties, kurios tiesioginė priežastis yra alkoholio vartojimas, samprata. Todėl pagal Taisykles, vertinant, ar mirtis dėl nelaimingo atsitikimo yra draudžiamasis įvykis, svarbu nustatyti apdraustojų alkoholio vartojimo įtaką įvykiui.

Minėtą Taisyklių nuostatų aiškinimą iš esmės patvirtina ir kitos Taisyklių sąlygos bei paties draudiko pateiktas šių sąlygų aiškinimas. Kaip minėta, Taisyklių B skyriaus B.2 dalies 13.5 papunktyje nustatyta, kad jeigu apdraustasis nelaimingo atsitikimo metu buvo transporto priemonės keleivis, mirtis dėl nelaimingo atsitikimo yra pripažįstama draudžiamuoju įvykiu. Todėl B skyriaus B.2 dalies 13.5 papunkčio sąlyga patvirtina, kad pagal Taisykles apdraustojų neblaivumas, kuris neturi įtakos draudžiamą įvykių kilimui, nėra absoliutus pagrindas draudikui nemokėti draudimo išmokos mirties dėl nelaimingo atsitikimo atveju.

Be to, pažymėtina, kad ir draudikas pateiktame atsiliepime į pareiškėjos kreipimąsi nurodė, kad „nėra suabsoliutinęs“ Taisyklių B skyriaus B.2 dalies 13.5 papunktyje įtvirtinto nedraudžiamą įvykių. Kai apdraustasis yra transporto priemonės keleivis ir jo neblaivumas neturi įtakos nelaimingam atsitikimui, įvykis bus pripažįstamas draudžiamuoju. Todėl,

remiantis paties draudiko pateiktu Taisyklių nuostatų aiškinimu ir vertinimu, darytina išvada, kad apdraustojo neblaivumo įtaka vertinant nelaimingo atsitikimo priežastis yra reikšminga, siekiant nustatyti nelaimingo įvykio atitiktį Taisyklėse nustatytoms draudžiamąjo įvykio (mirties dėl nelaimingo atsitikimo) sąlygoms.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas konstatavo, kad „įstatymas nedraudžia draudimo sutartyje nustatyti išimčių, kada draudikas turi teisę atsisakyti mokėti draudimo išmoką arba ją sumažinti. Tačiau ši teisė neturi paneigti draudimo esmės ir draudimo sutartimi siekiamų tikslų, todėl draudimo sutarties sąlyga, ribojanti draudimo apsaugos apimtį ir apibrėžianti draudimo rizikos laipsnį, vertintina kaip esminė draudimo sutarties sąlyga, dėl kurios šalys turi aiškiai susitarti, kiek įmanoma ją sukonkretinti, kad nebūtų sudarytos sąlygos draudikui nepagrįstai atsisakyti mokėti draudimo išmoką, paneigiant pačią draudimo sutarties esmę. Jeigu draudikas nustato tokias standartines sutarties sąlygas arba jas aiškina tokiu būdu, jog draudėjui nustatytų prievolių apimties atžvilgiu draudiko prisiimtos draudimo rizikos laipsnis visiškai išnyksta arba tampa toks minimalus, kad iš esmės paneigiamas, tuomet tokios sąlygos arba toks jų turinio aiškinimas neatitinka pačios draudimo esmės ir tikslo“ (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. lapkričio 29 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-536/2007).

Atkreiptinas dėmesys, kad Draudimo sutarties šalių sudarytos nelaimingų atsitikimų draudimo sutarties tikslas – apsaugoti apdraustojo turtinius interesus, susijusius su jo sveikatos sutrikimu ir (arba) mirtimi dėl nelaimingo atsitikimo (Taisyklių A skyriaus A.2 dalies 4 punktas). Be to, nelaimingų atsitikimų draudimo sutartis yra rizikos sutartis. Sudarydamos Draudimo sutartį, šalys susitarė, kad draudimo rizika yra Draudimo sutarties galiojimo metu įvykęs nelaimingas atsitikimas. Lietuvos Respublikos draudimo įstatymo 2 straipsnio 26 dalyje nustatyta, kad draudimo rizika – tai draudimo objektui gresiantis tikėtinas pavojus. Remiantis nelaimingų atsitikimų draudimo sutarties, kaip rizikos sutarties, samprata ir atsižvelgiant į šios sutarties esmę bei tikslus, darytina išvada, kad alkoholio prieš nelaimingą atsitikimą vartojimas turi būti susijęs su apdraustajam gresiančia nelaimingo atsitikimo draudimo rizika (tikėtinu pavojumi). Antraip draudiko atsisakymas mokėti draudimo išmoką, nesant jokių prielaidų, kad alkoholio vartojimas lėmė nelaimingą atsitikimą, prieštarautų Taisyklėse įtvirtintai draudžiamąjo įvykio (apdraustojo mirties dėl nelaimingo atsitikimo) sampratai.

Jeigu Taisyklių B skyriaus B.2 dalies 13.5 papunkčio sąlygos vykdant Draudimo sutartį draudiko būtų išaiškintos taip, kad būtų suabsoliutinama viena iš nelaimingo atsitikimo pripažinimo nedraudžiamuoju įvykiu sąlygų – apdraustojo būseną (pvz., neblaivumas), toks aiškinimas neatitiktų nelaimingų atsitikimų draudimo sutarties esmės ir tikslo. Pažymėtina, kad tokiu aiškinimu būtų nustatytas pernelyg didelis apdraustojo bendros pareigos elgtis atidžiai ir rūpestingai laipsnis. Apdraustasis, prieš vartodamas alkoholį, turėtų prognozuoti visus, net ir labai mažai tikėtinus, tokio veiksmo padarinius, kurie tam tikru momentu galėtų priklausyti netgi nuo iš anksto nenuspėjamų aplinkybių. Tokia draudimo paslauga reikalautų neprotingai pakeisti normalų, įprastą apdraustojo gyvenimą, o nelaimingų atsitikimų draudimo sutarties draudimo apsaugos ribos būtų labai susiaurintos.

Atsižvelgiant į Taisyklių sąlygų sisteminių aiškinimą bei nelaimingų atsitikimų draudimo sutarties esmę ir tikslą, pagrįsta Taisyklių B skyriaus B.2 dalies 13.5 papunkčio sąlygą aiškinti taip, kad tam, jog įvykis būtų pripažintas nedraudžiamuoju, apdraustojo alkoholio prieš nelaimingą atsitikimą vartojimas turi būti susijęs su nelaimingu atsitikimu. Tokiu atveju nelaimingas atsitikimas, kuriam turėjo įtakos tai, kad apdraustasis savo valia buvo apsvaigęs nuo alkoholio ar kitų minėtoje sąlygoje nurodytų medžiagų, pagrįstai būtų laikomas nedraudžiamuoju, išskyrus atvejus, kai draudimo sutarties šalys sudarydamos draudimo sutartį atskirai susitarė dėl „Apsvaigimo“ sąlygos taikymo. Jeigu tai, kad apdraustasis vartojo alkoholį ir kitas Taisyklėse nurodytas medžiagas, buvo tiesioginė, būtina, lemiamą, pagrindinę įvykio, sąlygojusio apdraustojo mirtį, priežastis, net ir nelaimingų atsitikimų draudimo sutarties šalims pasirinkus „Apsvaigimo“ sąlygą, įvykis pagal Taisyklių B skyriaus B.2 dalies 13.4 papunktį būtų pripažintas nedraudžiamuoju.

1.2. Dėl Taisyklių sąlygų išaiškinimo draudėjui prieš sudarant Draudimo sutartį

Kaip minėta, kasacinio teismo formuojamoje teismų praktikoje konstatuojama, kad draudimo sutarties sąlyga, ribojanti draudimo apsaugos apimtį ir apibrėžianti draudimo rizikos laipsnį, vertintina kaip esminė draudimo sutarties sąlyga, dėl kurios šalys turi aiškiai susitarti, kiek įmanoma ją sukonkretinti, kad nebūtų sudarytos sąlygos draudikui nepagrįstai

atsisakyti mokėti draudimo išmoką, paneigiant pačią draudimo sutarties esmę (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. lapkričio 29 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-536/2007).

Draudikas atsiliepime į pareiškėjos kreipimąsi nurodė, kad Draudimo sutartis su draudėju buvo sudaryta telefonu. Draudiko teigimu, draudimo liudijimo duomenys patvirtina, kad sudarydamas Draudimo sutartį draudėjas nepasirinko „Apsvaigimo“ sąlygos. Draudikas pabrėžė, kad Taisyklių B skyriaus B.2 dalies 13.5 papunktyje įtvirtinta nedraudžiamoji įvykio sąlyga yra gramatiškai aiški, konkreti ir nedviprasmiška.

Remiantis CK 6.156 straipsnyje įtvirtintu sutarties laisvės principu ir sutarties, kaip šalių susitarimo, samprata, sutarties šalies gali būti privalomos tik tos sutarties sąlygos, su kuriomis ji sutiko, t. y. dėl kurių ji išreiškė savo valią. CK 6.185 straipsnio 2 dalyje ir 6.992 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad standartinės sutarties sąlygos yra kitai šaliai privalomos, jeigu buvo sudaryta tinkama galimybė su tomis sąlygomis susipažinti. CK 6.992 straipsnio 2 dalies nuostatos įpareigoja draudiką prieš sudarant draudimo sutartį įteikti jų kopijas draudėjui. Kai draudimo paslaugos vartotojams yra teikiamos ryšio priemonėmis, informacijai atskleisti papildomai taikomos ir Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo (toliau – VTAĮ) 36–39 straipsnių normos.

Remiantis VTAĮ 36 straipsnio 5 dalimi ir 7 dalies 1 punktu, kai draudimo sutartis yra sudaroma naudojantis ryšio priemonėmis, iki draudimo sutarties sudarymo draudikas turi draudėjui pateikti informaciją apie draudimo sutarties sąlygas (finansinės paslaugos ypatybes). Remiantis VTAĮ 36 straipsnio 15 dalies nuostatomis, iki sutarties sudarymo vartotojas turi gauti nurodytą informaciją vartotojui prieinamoje patvariojoje laikmenoje.

Siekdamas pagrįsti, kad prieš sudarant Draudimo sutartį draudėjui buvo išaiškinta Taisyklių sąlygų, apibrėžiančių „Apsvaigimo“ riziką, turinys ir prasmė, draudikas Lietuvos bankui pateikė darbuotojos, tarpininkavusios sudarant Draudimo sutartį, rašytinius paaiškinimus: „Manau visiems, kas turi asmens draudimą, apsvaigimą traumų atveju ir kuo skiriasi visa tai nuo apsvaigimo rizikos mirties atveju, taip pat promiles, paaiškinu. Klientui šis dalykas buvo paaiškintas, tačiau jis apsvaigimo rizikos mirties atveju nesirinko, kadangi tuo metu jos papildomas pasirinkimas kainavo nemažą dalį pačio draudimo, dėl kurio kainos taip pat buvo deramosi. Taip pat klientas teigė, jog sportuoja ir jam tai neaktualu. Dėl taisyklių, lankstinukų siuntimo nepamenu, ar tai buvo siūsta el. paštu ar Lietuvos paštu. Pas save el. pašte jau nieko neberandu, kadangi laikas nuo laiko jis yra pratinamas.“

Remiantis kasacinio teismo suformuota teismų praktika, pažymėtina, kad draudikas, kaip draudimo teisinių santykių profesionalas ir šias draudimo taisykles parengusi šalis, turi pareigą įrodyti, kad tinkamai vykdė įstatyme įtvirtintą pareigą supažindinti draudėją su taisyklėmis, įskaitant tai, kad įteikė taisyklių kopiją draudėjui (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. kovo 16 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-600/2006). Be to, draudikas turi įrodyti, kad konkreti draudimo taisyklių sąlyga buvo ne tik gramatiškai aiški, bet ir kad vartotojas turėjo galimybę priimti sprendimą dėl draudimo sutarties sudarymo suprasdamas jam potencialiai reikšmingus draudimo sutartyje įtvirtintos garantijos apribojimo ekonominius padarinius. Svarbu išsiaiškinti, ar draudėjas turėjo galimybę pasirinkti draudimo apsaugos apimtį. Tokiai galimybei esant, vartotojui turėjo būti išaiškintas ryšys tarp suteikiamos apsaugos apimtys ir mokamos įmokos dydžio (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. spalio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-424-701/2016)..

Draudikas Lietuvos bankui nepateikė jokių įrodymų, kurie patvirtintų, kad prieš sudarant Draudimo sutartį draudėjui buvo išaiškintos Taisyklių B skyriaus B.2 dalyje įtvirtintos „Mirties dėl nelaimingo atsitikimo draudimo varianto“ sąlygos. Taip pat draudikas nepateikė jokių įrodymų, kurie pagrįstų naudojantis ryšio priemonėmis sudarytos Draudimo sutarties standartinių sąlygų įteikimo draudėjui faktą. Atkreiptinas dėmesys, kad draudimo liudijime draudėjo parašu Taisyklių įteikimo faktas nėra patvirtintas.

Draudiko darbuotojos pateikti paaiškinimai nepagrindžia, kad prieš sudarant Draudimo sutartį draudėjui buvo išaiškintas „Apsvaigimo“ sąlygos turinys ir prasmė. Be to, kaip minėta, pagal Taisyklių sąlygų sisteminių aiškinimą ir nelaimingų atsitikimų draudimo sutarties tikslą bei esmę, draudėjas negalėtų pagrįstai tikėtis draudiko pateikto aiškinimo. Nelaimingų atsitikimų draudimo sutarties, kaip rizikos sutarties, samprata prieštarauja draudiko pateiktam Taisyklių nuostatų aiškinimui.

2. Dėl draudiko atsisakymo pareiškėjai išmokėti 8 000 Eur draudimo išmoką pagrįstumo

Draudikas neginčijo pareiškėjos argumentų, kad tai, kad apdraustasis prieš įvykį vartojo alkoholį, neturėjo įtakos nelaimingam atsitikimui, sąlygojusiam jo mirtį. Minėtas pareiškėjos nurodytas aplinkybes iš esmės pagrindžia Lietuvos bankui pateikta Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. balandžio 9 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K-88-788/2019. Minėtoje nutartyje nurodyta, kad kasaciniame skundė pateikti argumentai nesudaro pagrindo abejoti abiejų instancijų teismų išvada, kad „nukentėjusysis prieš užpuolimą ginklo ar kitokio grėsmę keliančio daikto neturėjo, nuteistojo nepuolė, tarp šių asmenų nebuvo kilęs konfliktas, o Y. X. puolė peiliu nukentėjusįjį dėl neteisingai įvertintos aplinkos ir nesaikingo alkoholio vartojimo.“

Atsižvelgiant į tai ir remiantis Taisyklių B skyriaus B.2 dalies 12.1 papunkčiu, kuriame nustatyta, kad draudžiamasis įvykis – tai mirtis dėl nelaimingo atsitikimo metu patirto kūno sužalojimo (traumos), darytina išvada, kad įvykio požymiai atitinka minėto draudžiamojo įvykio sąlygas.

Taisyklių B skyriaus B.2 dalies 14.1 papunktyje nustatyta, kad, apdraustajam mirus dėl draudžiamojo įvykio, išmokama draudimo sutartyje (draudimo liudijime) nurodytos draudimo sumos mirties atveju (pagal Mirties dėl nelaimingo atsitikimo draudimo variantą) dydžio draudimo išmoka. Draudimo liudijime nurodyta, kad mirties dėl nelaimingo atsitikimo draudimo suma yra 8 000 Eur, ir pažymėta, kad „Apsvaigimo“ sąlyga (mirus dėl nelaimingo atsitikimo) nepasirinkta.

Kaip minėta, remiantis Taisyklių sąlygų, atleidžiančių draudiką nuo draudimo išmokos mokėjimo, kai apdraustasis prieš nelaimingą atsitikimą, sąlygojusį jo mirtį, vartojo alkoholį, aiškinimu, „Apsvaigimo“ sąlyga (Taisyklių B skyriaus B.2 dalies 13.5 papunktyje įtvirtinta nedraudžiamojo įvykio išimtis) turėtų būti taikoma tik tais atvejais, kai apdraustojo alkoholio vartojimas turėjo įtakos nelaimingam atsitikimui. Atsižvelgiant į tai ir remiantis nustatytomis aplinkybėmis, kad draudikas įrodymais nepagrindė, kad draudėjui prieš Draudimo sutarties sudarymą Taisyklės buvo įteiktos ir jam buvo išaiškinta „Apsvaigimo“ sąlyga bei jos netaikymo ekonominiai padariniai, darytina išvada, kad draudikas, atsakydamas mokėti draudimo išmoką, neturi pagrindo remtis Taisyklių B skyriaus B.2 dalies 13.5 papunkčiu. Vadovaujantis nustatytomis aplinkybėmis ir Taisyklių B skyriaus B.2 dalies 14.1 papunkčiu, darytina išvada, kad pareiškėjos reikalavimas išmokėti draudimo sumai mirties atveju lygią draudimo išmoką – 8 000 Eur, yra tenkintinas.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.1 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

1. Tenkinti pareiškėjos X. X. reikalavimą ir rekomenduoti draudikui išmokėti pareiškėjai draudimo sumai mirties atveju lygią draudimo išmoką – 8 000 Eur.

2. Įpareigoti draudiką per mėnesį nuo šio sprendimo priėmimo dienos raštu informuoti Lietuvos banką apie šio sprendimo rezoliucinės dalies 1 punkte nurodytos rekomendacijos įgyvendinimą (neįgyvendinimą). Draudikui neįvykdžius minėtos rekomendacijos, apie tai bus paskelbta Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl ginčo sprendimo kreiptis į teismą arba kitą ginčų nagrinėjimo instituciją įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu.

Direktorius

Mindaugas Šalčius